विकोक पु॰ दुकासुरपुत्रभेदे वह्निप॰ २१ अध्याये दृश्यम् ।

विक्क पु॰ विक्लयति वि+क्लच-ड । करिशावके त्रिका॰ ।

विक्रम पु॰ विशेषेण क्रामति वि+क्रम-अच् । १त्रि॰ विक्रमे, २विष्णौ, "मेधावी विक्रमः क्रमः" विष्णुस॰ । ३विक्रमादित्यनृपे "रत्नानि वै वरक्षिप्रेव विक्रमस्य" ज्योतिर्विदाभरणम् । भावे घञ् । ४क्रमणे मेदि॰ । करणे घञ् । ५चरणे, त्रिविक्रमः । ६शौर्यातिशये, ७सामर्थ्ये च राजनि॰ । अष्टिवर्गमध्ये "अवर्णं मधु मन्यन्ते महार्घं विक्रमे प्रिये !" इत्युक्तलक्षणे ८वस्तुरभेदे मेदि॰ । प्रभवादिशब्दे ४४७४ पृ॰ दृश्यम् ।

विक्रमादित्य पु॰ विक्रमेणादित्य इव । स्वनामख्याते नृपभेदे विक्रमार्कोऽप्यत्र "नो दुष्टः श्रुत एव वा क्षितितले श्रीविक्रमार्कोपमः" भिता॰ ।

विक्रमिन् पु॰ वि+क्रम-णिनि । १सिंहे, राजनि॰ २विष्णौ विष्णुस॰ । ३विक्रमयुक्ते त्रि॰ स्त्रियां ङीप् ।

विक्रय पु॰ वि+क्री-अच् । मूल्यग्रहणेन परस्वत्वापादके व्यापारे अमरः ।

विक्रये विहितानिषिद्धतत्तद्वस्तूनि यथा "यमाहिषगवां नेष्टाः क्रये विक्रयणे प्रशस्ताः । पौष्णाग्नि शिवाशतविन्द्वाताः क्रये हिता विक्रयणे निषिद्धाः" । ज्योतिःसारः । क्रयविक्रयनिर्णयो यथा "मूल्यं दास्यामीति नियमं कृत्वा गृहणादपि क्रयसिद्धिः । तथाच विवादचिन्तामणौ कात्यायनः "पणं गृहीत्वा यो मूल्यमदत्त्वैव दिशं व्रजेत् । अतुलयस्योपरिष्टात् तद्धनं द्विगुणमाप्नुयात्" । अतएव हारीतः "गृहीत्वादिकं क्रीत्वा तुल्यमूल्याचरान्वितम् । पणं कारयते यत्तु क्रयलेख्यं तदुच्यते" । क्रयविक्रये समयविशेषाभ्यन्तरे पश्चात्तापादसिद्धिः । यथाह मनुः "क्रीत्वा विक्रीय वा किञ्चित् यस्येहानुशयो भवेत् । सोऽन्तर्दशाहे तद्द्रव्यं दद्याच्चैवाददीत वा" । एतद्याज्ञवल्क्योक्तेतरपरम् । यथा याज्ञवल्क्य "दशैकपञ्चसप्ताहमाषत्रिरात्रार्द्धमासिकम् । बीजायोवाहारत्नस्त्रीदोहपुंसां परीक्षणं । अत्र हारीतः "अतोऽर्वाक् पणदोषस्तु यदि संजायते क्वचित् । विक्रेतुः प्रतिदेयन्तत् क्रेता मूल्यमवाप्नुयात्" । अतस्तद्द्रव्यपरीक्षणकालात् । कात्यायनः "अविज्ञातन्तु यत् क्रीतं दुष्टं पश्चाद्विभावितम् । क्रेता तद् वापिने देयं पणं वाऽन्यथा न तु" । वापे वाहनपरीक्षाकालाभ्यन्तरे । परीक्षिते तु हारीतः "परीक्षेत स्वयं पश्चात् कन्येभ्यश्च प्रदापयेत् । परीक्षितं बहुमतं गृहीत्वा न पुनस्त्यजेत्" । अत्र विशेषमाह नारदः "क्रीत्वा मूल्येन यो द्रव्यं दुष्क्रीतं मन्यते क्रयी । विक्रेतुः प्रतिदेयं तत् तच्चेद्वाहनं विक्षतम् । द्वितीयेऽह्नि तदा क्रेता मूल्यात्त्रिगुणमाहरेत् । द्विगुणन्तु तृतीयेऽह्नि परतः क्रेतुरेव तत् । आहरेत् दद्यात् विक्रेतेति शेषः । द्विगुणं त्रिगुणमिति । याज्ञवल्क्यः "राजदैवोपघातेन पणे दोषमुपागते । हानिर्विक्रेतुरेवासौ याचितस्याप्रयच्छतः" । नारदः "उपहन्येत वा पणं दह्येतापह्रियेत वा । विक्रेतुरेव सोऽनर्थो विक्रीयासंप्रयच्छतः । दीयमानं न गृह्णाति क्रीतं पश्चात्तु यः क्रयी । स एवास्य भवेद्दोषो विक्रेतुर्योऽप्रयच्छतः" प्राय॰ त॰ । "न्यासं कृत्वा परत्राधिं कृत्वा वाधिं करोति च । विक्रयं वा क्रियां तत्र वक्ष्यामो बहुवत्तरा" । न्यासं कृत्वा आधिं करोति आधिं कृत्वा वा विक्रयं करोति । विक्रयपदं सत्त्वध्वं बहुत्वात् दानं वक्ष्यति तत्र परा क्रिया सिद्धेत्यर्थः । एवञ्च विक्रेतृदाक्षोभैरत्यादिना आध्युद्धारे विक्रयदाने तत्कर्तृतुल्यस्वत्वजननात् तत्र तत्क्रेतृप्रतिग्रहीतृभ्यामाध्युद्धारः कार्यः इति । न च "स्थावरस्य बलस्य गोक्षेत्राधारस्य च । नैव कुर्यात् क्रयं दानं परस्परमतं विना । विभक्ता अविभक्ता वा सपिण्डाः स्थावरे समाः । एको ह्यनीशः सर्वत्र दानाधमविक्रये" इति व्यासवचनाभ्यामेवस्य दानबन्धकविक्रयानधिकारः इति वाच्यं यथेष्टविनियोगार्हत्वरूपस्य स्वत्वस्य द्रव्यान्तर इवात्राप्यविशेषात् वचनस्य स्वामित्वेन दुर्वृत्तपुरुषाचरविक्रयादिना कुटुम्बविरोधादधर्मशापनार्थविशेषकं न तु विक्रयाद्यनिष्पत्त्यर्थमिति" दायभागः । एवञ्च "स्थावरे विक्रयो नास्ति कुर्यादाधिमतुल्यया" इति स्थावरस्य केवलविक्रयप्रतिषेधात् एवं "भूमिं यः प्रतिगृह्णातीत्यादिवचने दानप्रशंसादर्शनाच्च विक्रयेऽपि कर्तव्ये बहिरगतमुदकं दत्त्वा दानरूपेण स्थावरविक्रय इति" विज्ञानेश्वरः । वस्तुतस्तु स्थावरविक्रयनिषेधः अविभक्तस्थावरविषयः । तत्राविवादि विक्रयं विना अवस्थितिर्न भवति तदा विक्रयः कर्तव्यः । पूर्वपुरुषार्जितनष्टोद्धारे विशेषयति मिताक्षरायाम् "स्थावरं द्विपदश्चैव यद्यपि स्वयमर्जितम् । अस्वतन्त्रेण दातुं तु न दानं न च विक्रयः इ-